

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Służyć nauce i szkole : działalność naukowa i dydaktyczna prof. dr. hab. Edwarda Polańskiego

Author: Helena Synowiec

Citation style: Synowiec Helena. (2002). Służyć nauce i szkole : działalność naukowa i dydaktyczna prof. dr. hab. Edwarda Polańskiego. W: H. Synowiec (red.), "W kręgu zagadnień dydaktyki języka i literatury polskiej : księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Edwardowi Polańskiemu" (S. 10-13). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Helena Synowiec

Służyć nauce i szkole Działalność naukowa i dydaktyczna prof. dr. hab. Edwarda Polańskiego

Jubileusz Profesora Edwarda Polańskiego jest okazją, by z perspektywy spojrzeć na Jego dokonania w różnych dziedzinach – nauce, dydaktyce, przeobrażeniach systemu edukacji, organizowaniu życia uniwersyteckiego oraz w popularyzowaniu zagadnień kultury języka w Polsce.

Zainteresowania naukowe Profesora harmonijnie splatają się z Jego działalnością dydaktyczną. Koncentrują się bowiem wokół badań języka uczniów – poprawności ortograficznej, sprawności językowej oraz różnych jej uwarunkowań, a także edukacji polonistycznej we wszystkich typach szkół.

Podstawą przeważającej większości publikacji Profesora (monografii, rozpraw, artykułów) stały się gruntowne badania empiryczne, prowadzone w szkołach. Wnioski i uogólnienia, które z tych badań wynikają, służą zarówno celom teoretycznym, jak i prognozowaniu działań dydaktycznych.

Problemem, którym Profesor zajął się u początków swej drogi naukowej i do którego wraca na późniejszych jej etapach, jest ortografia uczniów. Początkowo motywację do podjęcia tego problemu stanowiły względy pragmatyczne: próba przeciwdziałania błędom ortograficznym w wypowiedziach młodzieży (Profesor pracował wówczas jako nauczyciel w szkole średniej). Po podjęciu pracy w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej motywacja Profesora do zdiagnozowania stanu ortografii uczniów stała się bardziej dojrzała – uznał, że wszelkie działania w zakresie profilaktyki błędów oraz ich korekty trzeba opierać na racjonalnych podstawach: roz-

10 poznaniu przyczyn błędów, ich rodzajów i frekwencji, determinantów po-

prawności ortograficznej. Temu właśnie celowi podporządkował problematykę rozprawy doktorskiej – opublikowanej drukiem monografii *Badania nad ortografią uczniów* (1973). Do rezultatów swoich badań Profesor będzie nawiązywał jeszcze później, rozpatrując sprawność ortograficzną uczniów w aspekcie wielorakich uwarunkowań i proponując rozwiązania praktyczne z uwzględnieniem antropocentrycznego ujęcia dydaktyki ortografii (por. między innymi opracowanie *Dydaktyka ortografii i interpunkcji* wydane w roku 1987 i 1995).

Problemy ortografii interesują Profesora również od strony rozstrzygnięć normatywnych. Znajduje to odzwierciedlenie w Jego pracy w Komisji Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk i Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk (od początku jej powstania). Był on inicjatorem i referentem wprowadzenia zmian w polskiej pisowni, między innymi łącznej pisowni części *nie* z imiesłowami przymiotnikowymi, polszczenia pisowni niektórych obcych wyrazów typu *lancz*, *dżojstik*. Zostały one zatwierdzone i – jako obowiązujące – wprowadzone do kolejnych wydań *Nowego słownika ortograficznego PWN* (1996, 1997, 1998, 1999, 2000), którego Profesor jest redaktorem, oraz do *Słownika ortograficznego nie tylko dla uczniów* Jego autorstwa.

W pracach badawczych Profesora ważne miejsce zajmuje sprawność językowa dzieci i młodzieży, zwłaszcza decydujący o tej sprawności rozwój ich słownictwa, czynniki, które go warunkują, oraz sposoby jego stymulowania. Zagadnienia te uwzględnił w monograficznym opracowaniu pt. *Słownictwo uczniów. Problemy, badania, wnioski* oraz w licznych artykułach.

Konsekwencją refleksji teoretycznej Profesora nad sprawnością językową wypowiedzi uczniowskich, ich leksyką i ortografią, są publikacje o charakterze dydaktycznym, między innymi *Kształcenie językowe w klasach IV–VIII* (współautorstwo: Krystyna Orłowa) i *Słownictwo i frazeologia w szkole* (współautorstwo: Małgorzata Iwanowicz), *Drama na lekcjach języka polskiego* (współautorstwo: Ewa Ogłóza, Eugeniusz Szymik), oraz kilka zbiorów ćwiczeń ortograficznych i ortograficzny program komputerowy.

Doświadczenie naukowo-dydaktyczne i sprawność organizacyjna Profesora okazały się bardzo przydatne w zespołowych badaniach o zasięgu ogólnopolskim, zleconych Uniwersytetowi Śląskiemu przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania. Kierował nimi w latach 1977–1982, a w latach 1988–1990 kierował także badaniami nad unowocześnieniem procesu dydaktycznego. Obecnie w związku z reformą systemu edukacji Profesor – będąc rzeczoznawcą Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie oceny merytorycznej i językowej podręczników – opiniuje do druku nowe podręczniki języka polskiego dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów.

Profesor Edward Polański znany jest z działalności w licznych komisjach, towarzystwach naukowych i kolegiach redakcyjnych; jest członkiem Rady 11

Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Komisji Dydaktycznej Rady Języka Polskiego oraz Komisji Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, ponadto – Komisji Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach, Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Polskiego Towarzystwa Fonetycznego, International Society of Phonetic Sciences oraz Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Wchodzi w skład kolegów redakcyjnych kilku czasopism ogólnopolskich: „Polonistyki”, „Nowej Polszczyzny”, „Języka Polskiego w Szkole”, „Edukacji Humanistycznej”, „Dydaktyki Literatury”, od 1977 do 2000 roku był redaktorem i współredaktorem wydawnictwa ciągłego „Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego”.

W działalności Profesora Edwarda Polańskiego przejawia się troska o podnoszenie poziomu kultury języka w społeczeństwie, szczególnie wśród młodego pokolenia. Inicjuje On i organizuje różne formy popularyzowania wiedzy językowej i ortograficznej.

Od wielu lat pełni funkcję jurora ogólnopolskiego konkursu *Dyktando*. Od 1999 roku jako współautor i juror bierze udział w cyklicznym programie telewizyjnym pt. *Zabawy językiem polskim*, w 2000 i 2001 roku w Radiu Katowice w kilkudziesięciu audycjach odpowiadał na pytania radiosłuchaczy: *Jak powiedzieć?*, *Jak napisać?*, *Co to znaczy?*. W styczniu 2001 roku wprowadził do ogólnopolskiego popularnego magazynu telewizyjnego pt. *Tele Tydzień* stały dział *Nasz język*, do którego pisuje felietony, a w katowickim „Dzienniku Zachodnim” od roku 2000 prowadził cotygodniową stałą rubrykę pt. *Polszczyzna bez tajemnic*, publikując artykuły popularnonaukowe. Ponadto udzielał w prasie ogólnopolskiej, a także regionalnej (katowickiej i koszańskiej) wywiadów upowszechniających problemy wiedzy językoznawczej i polonistycznej. Jest autorem nagrodzonego dwukrotnie (w dwu kategoriach) na Targach Książki w Warszawie *Słownika ortograficznego dla najmłodszych* oraz innych słowników dla szkół (1998); uczestniczy w licznych spotkaniach z uczniami i nauczycielami.

Profesor Edward Polański dał się poznać jako dobry organizator życia naukowego Uniwersytetu Śląskiego. W latach 1969–1974 był współtwórcą i kierownikiem Międzywydziałowego Studium Kulturalno-Oświatowego Uniwersytetu Śląskiego; w latach 1970–1973 pełnił funkcję sekretarza Instytutu Filologii Polskiej; w roku 1980 wybrano Go prodziekanem Wydziału Filologicznego (tę funkcję sprawował do roku 1982), a od roku 1984 przez 3 lata był wicedyrektorem Instytutu Języka Polskiego. Był członkiem Senatu Uniwersytetu Śląskiego (1990–1996) i przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Rozwoju Naukowego Uniwersytetu Śląskiego (1990–1996), od roku 1996 jest członkiem Senackiej Komisji ds. Mianowania na Profesora Nadzwyczajnego (w roku 2000 został wiceprzewodniczącym tej Komisji),

w 2001 roku – wchodził w skład Senackiego Zespołu ds. Oceny Pracy Rektora Uniwersytetu Śląskiego, Proroktorów i Rektorskiej Komisji Oceniającej.

Za pracę naukową, dydaktyczną i organizacyjną otrzymał nagrody rektorskie i resortowe, został także odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W środowisku uniwersyteckim jest nie tylko cenionym badaczem, ale przede wszystkim nauczycielem akademickim – w ciągu wieloletniej pracy wypromował ponad 600 magistrów.

Wiedzą i doświadczeniami naukowymi Profesor Polański dzielił się i dzieli nadal z młodszymi pracownikami nauki. Potrafi swoim entuzjazmem zachęcać do twórczego wysiłku oraz inspirować do działania; szanuje i akceptuje pomysły badawcze młodych ludzi, a w momentach chwilowych niepowodzeń cierpliwie ich wspiera.

Pod kierunkiem Profesora przygotowały prace doktorskie następujące osoby: Krystyna Rogulska (w Uniwersytecie Wrocławskim), Jan Kida (w WSP w Krakowie), Helena Synowiec (w Uniwersytecie Śląskim), Zofia Matyskova (z Uniwersytetu w Ostrawie), Franciszka Dyka (w WSP w Krakowie), Dorota Holajda, Danuta Krzyżyk (w Uniwersytecie Śląskim). Recenzował 22 habilitacje (między innymi w UJ, UAM, AP Kraków, UŚ) oraz opiniował 10 profesur tytularnych.

Bogaty dorobek naukowy Profesora, Jego owocna działalność dydaktyczna i organizacyjna zasługują na uznanie, ale nie oddają pełni osobowości Profesora. Wszystkich bowiem ujmuje Jego otwartość, życzliwość, wiara w ludzi i pogoda ducha.